

וקראת לשבת עיונג

אלון תרני הפלכר באקצפ ובסולת פלאו

גליון מס' 723

פרשת וישלח

י"ט כסלו התשפ"ד

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ אסתר מישה בת זהירה ע"ה | לע"נ יצחק בן מישה אסתר ע"ה | לע"נ שמעון בן חביבה ע"ה | לע"נ רחל שנהג בת מנורה ע"ה

לע"נ מרן הגאון ר' יחזקאל גרשון בן מרים זצוק"ל והגאון ר' שמעון בן חביבה זצוק"ל, והגאון ר' ברוך מרדכי בן הינדא זצוק"ל, ר' אברהם בן אסתר ע"ה



לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

גאונות בתורה

סיפר הרה"ג רבי אמיר קריספל: הייתי עד למקרה מדהים: יש קבוצת אברכים מכולל יחוור דעת, שמגיהים את ספרי הרב. באחד מפסקי הזכיר הרב את דברי רבי שלמה קלוגר ודעתו באותו עניין. האברכים עיינו בספרו של רבי שלמה קלוגר וראו שהנה הוא כותב הפוך ממה שהרב הביא בשמו. הם ניגשו לרב והצביעו בפניו על הספר. הרב חייך, שלף מהספריה ספר אחר ואמר: "זהו ספרו השני של רבי שלמה קלוגר, הוא כתב אותו אחרי זה שבידיכם, בספר הזה הוא כתב הפוך, הוא חזר בו ממה שכתב בספרו הראשון".

שח הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א: אספר לכם מעשה שהיה, שאני ראיתי אותו. לפני לפחות 50 שנה. כשמרן הדפיס את ה"ביע אומר" שלו. (חלק ג'), אז הרב היה מדפיס את ספריו בדפוס "עמרים יהודה איטח", סמוך לשוק מחנה יהודה.

הרב הביא את הגיליונות ואותו שהיה אחראי לסידור הדברים להדפסה שגה, ודף שלם נעלם. עכשיו צריך לכתוב אותו. בא הרב, ישב בתוך הדפוס, ומכונות דפוס של פעם זה לא היום. רעש מחריש אוזניים היה בוקע מהם, ולא ניתן להתרכז כלל.

אך הרב ישב שם ובתוך שלשת רבעי שעה שיחזר מהמוח שלו וכתב עמוד שלם. (אח"כ נמצא הדף האבוד) ואמר לי בעל הדפוס, שהרב שיחזר במדוייק את כל העמוד, ואף יותר יפה ממה שהיה מקודם...

סיפר הרב ישראל גליס: כשישבתי מולו לפני ארבעים ושש שנה ובידי גיליונות של מנהגי ארץ ישראל, ומחכה שיגמור לכתוב את ההערות שלו, ותוך כדי הוא מספר לי איזה חידוד שנקרא בימינו בדיחה, הרגשתי שגם אני רוצה לספר איזה בדיחה (בכל אופן נער צעיר בן 17 בערך) וסיפרתי.

הוא מרים את עיניו. כאשר משקפיו על חותמו ואומר לי מי סיפר לך את זה? אמרתי אבא שלי, אז הוא אומר לי, הבדיחה כתובה אצל דריאנוב (אלתר דרואנוב) בכרך השני. כאשר הסופר דריאנוב צוחק על הגבאים, ומיד הוא מוסיף אל תקרא שם בדיחות זה מקלקל את הנפש...

בפתח הגליון

ברכה"ג שלם מאיר ואלק שלם"א



הנחיה, לשעה ולדורות

'רבינו הקדוש' - זה כינויו של נשיא ישראל, רבי יהודה הנשיא, מחבר שישה סדרי המשנה, המקיפים את כל דיני התורה כולה! כלום יש לנו מושג בגאונותו, בגדלותו, בזכרוננו המדהים. הן כל התורה כולה אצורה היתה במוחו הקדוש!

על אחת כמה וכמה, ידע פרשה ב...חומש! ומכל שכן, פרשה שחזר עליה בכל פעם, ושינן אותה שוב ושוב. ובכל זאת... המדרש מספר, שבכל פעם שרבינו הקדוש פנה לקיים מגע עם השלטון הזה, היה מעיין מחדש בפרשת פגישת יעקב ועשיו, פרשת השבוע. ופעם לא עיין בה - ונכשל באחד מלקחיה. וההפסד היה גורף, איבד כל מה שהיה עימו...

מדוע הוצרך לעיין בכל פעם מחדש, להפיק בכל פעם אותם לקחים. האם לא די היה בידיעות של הפעמים הקודמות, ובזכרון האבסולוטי שלו? עובדה, לא היה די בכך. אך מדוע? והתשובה: כי פרשה זו מורה לנו לנהוג כנגד הנטייה הטבעית שלנו, כנגד הרגשות הבסיסיים המפעמים בנו.

נדגים את הדבר בסיפור אודות רבינו הקדוש. בימיו, היה אנטונינוס הנציב הרומאי בארץ ישראל. הוא העריך את רבינו הקדוש, והעריך אותו. היה משמשו כמשרת. מוזג לו את הכוס, מגיש את האוכל. כשביקש רבינו הקדוש לעלות על יצועו - והמיטה היתה גבוהה - השתטח לארץ, שרבינו הקדוש יעלה על גבו! סירב רבינו הקדוש, והוא קרא: "הלוואי ואזכה להיות הדום לרגליך לעולם הבא!" הוא הורה לחפור מנהרה מארמונו לביתו של רבינו הקדוש, והיה מתגנב בכל יום, ללמוד מפיו תורה. לבסוף מל עצמו, והתגייר! הוא הכיר בגדולתו וקדושתו של רבינו הקדוש ותלמידיו: "ידועני בכם", אמר, בעיקבות מעשה שהיה, "שהקטן שבכם - מחיה מתים!" כל זה - כהקדמה.

ועתה לסיפור: רבינו הקדוש אמר לתלמידו, רבי אפס: "כתוב בשמי איגרת לאדוננו המלך אנטונינוס". כתב רבי אפס: "מיהודה הנשיא לאדוננו המלך אנטונינוס". הראה את האיגרת לרבינו הקדוש. קרע רבינו הקדוש את האיגרת, ואמר לו: "כתוב כך: מעבדך יהודה, לאדוננו המלך אנטונינוס". אמר לו רבי אפס: "רבי, מפני מה אתה מבזה את כבודך?"

השיב: "כלום טוב אני מסבי וקני? כלום לא כך אמר לעשיו: כה אמר עבדך יעקב!?!... נכון, אנטונינוס מוקיר אותי, מעריך שלי, תלמיד נאמן. כל שאיפתו היא לזכות להיות הדום לרגלי לעולם הבא. אבל עלי לעיין בפרשת "וישלח" ולראות שעלי להתכופף - כנגד רצוני, והכרתי, ורגשותי - כי רק כך אשיג את מבוקשי. כי כך מורה התורה!

יעקב אבינו מעוטר במחנות מלאכים מימין ומשמאל. וכל מלאך הוא כשליש העולם. ובידם כח להכות את עשיו וחילותיו. אבל הוא מתכופף, שולח דורון, מתחנן בתפילה, מכין דרכי נסיגה. מצוייד הוא בהבטחת הבורא יתברך לשמירה, ואינו צועד לקראת התנגשות גלויה מתוקף ההבטחה. כדי להורות את הדרך לדורות.

הוא מתכונן גם למלחמה - אך באופן נסתר, כאמצעי אחרון. לבושים היו בגדי לבן, בגדי שלום, אומר המדרש, ובקפליהם מוסתרות החרבות.

הבה נחשוב: אם אנו היינו צדיקים, כיעקב אבינו. ולרשותינו מלאכים, כשם שעמדו לרשות יעקב אבינו. ואנשינו גיבורים כבני יעקב, ששניים מהם גברו על שכם, ויהודה לבדו איים להחריב את כל מצרים. האם היינו מתבטאים כיעקב אבינו: "עבדך יעקב, אדוני עשו, כי ראיתי פניך כראות פני אלוקים!?! האם היינו שולחים לו דורון, ואיזה דורון!

הוא אשר אמרנו: זה אמנם מנוגד לרגש, לנטיה הטבעית "להראות להם", להפגין "זקיפות קומה", לנהוג בגאון ובהדר. בכבוד עצמי רב. אבל זו ההנחיה שבתורה. והיא הערובה להצלחה! נקודה למחשבה. ובדרכנו, מהמישור הלאומי למישור האישי, הבין אישי. "באורך אפיים יפותה קצין, ולשון רכה תשבר גרם". בכל סכסוך, הן בקהילה, הן במקום העבודה. הן בין שכנים והן במשפחה. גם אם אתה הצודק, ובידך לכפות את רצונך - הצודק - לכופף ולנצח. נסה תחילה את דרך הדורון, ותראה שתחולל פלאות!... הנחיה, לשעה ולדורות.



עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

"וילן שם בלילה הוא"

המתח מגיע לשיאו. יעקב אבינו עומד להיפגש עם עשו ששונא אותו, כועס עליו ומבקש להרגו. יעקב נמצא בישורת האחרונה של ההכנות לקראת הפגישה הזאת. הוא הכין דורון, התפלל, וגם הכין את עצמו למלחמה. ומה התורה כותבת? "וילן שם בלילה הוא" – יעקב אבינו הלך לישון. איך אפשר ללכת לישון כבזה מתח?

התשובה: יעקב אבינו ידע דבר אחד. אחרי כל ההשתדלויות שהוא עשה, אחרי כל ההכנות שהכין – מה שבאמת יעזור זה הביטחון בקב"ה. הישועה רק מאיתו יתברך. ומי שסומך על ה' – רגוע! הוא הולך לישון, כמו ילד קטן שהולך לישון וסומך על אמו ואביו שידאגו לו לכל צרכיו.

סיפר לי אברך מה שבדידו הווה עובדא: הוא היה מלמד בשעות הבוקר ילד יתום. בוקר אחד הוא קיבל טלפון מהבנק: אם אתה לא מכניס כסף לחשבון עד השעה שתיים-עשרה – אנחנו מחזירים לך שקים, סוגרים לך את החשבון... הוא החל להתלבט: ללכת לחפש גמחי"ם או ללכת ללמוד עם הילד היתום? אין מישהו אחר שילמד איתו... הוא גילה גדלות אדירה, והחליט ללכת ללמוד עם הילד.

אך הילד הבחין שהוא טרוד ומודאג, והבין שמישהו מעיק עליו. הוא שאל אותו, והאברך משום מה החל לספר לו – ובעצמו אמר שאין לו מושג מדוע סיפר לילד את הסיפור שלא שייך בכלל לעולמם של ילדים: יש לי חובות לבנק. רוצים לסגור לי את החשבון. אני בבעיה גדולה... הילד התרגש מאוד: "ובכל זאת באת ללמוד איתי? תן לי! אני אתפלל עליך..." הם למדו סמוך לאיזה בית הכנסת, והילד לא עושה חשבונות לאף אחד: הוא הלך לבית הכנסת, ניגש לארון הקודש, הסיט את הפרוכת, והחל להתפלל להשם יתברך מעומק לבו, כשדמעות זולגות מעיניו, שיעזור לאברך שמלמד אותו תורה...

ישב שם יהודי אמיד, שראה את הילד היתום מתפלל ובוכה. ניגש אליו ושאל: "בני! למה אתה בוכה? מה קשה לך?" "האברך שמלמד אותי תורה, הוא כמו אבא שלי! הוא נמצא בקשיים כספיים ואני רוצה לעזור לו."

"לכמה כסף הוא זקוק?" "איני יודע! אם תיתן לי את הטלפון שלך, אוכל לשאול אותו". הילד חייג אל האברך ושאל: "כמה כסף חסר לך?"

במחשבה ראשונה הוא לא רצה לענות לו. עמד לו על הלשון להגיד: "מה אתה מתעסק עם דברים שאינם שייכים לך?" אבל גם הפעם, משום מה הוא כן ענה לו: "בערך שבעת אלפים שקלים". העשיר שמע את התשובה, הוציא פנקס שקים מכיסו, וכתב שק על סך שבעת אלפים שקלים. "תן את השק במתנה גמורה לאברך שהוא כמו אבא שלך..."

הילד הגיע אל האברך ובידו השק. האברך היה המום: "מה זה? מי נתן לך את הכסף? למי אני צריך להחזיר?" "אינך צריך להחזיר", השיב הילד. "מישהו נתן לך אותו במתנה בגלל שאתה לומד איתי..."

אמר לי האברך: תחשוב! אם הייתי בוחר לרוץ לגמחי"ם. כל הבוקר הייתי מתרוצץ, כולי האי ואולי, לך תשיג שבעת אלפים שקל בשעתיים... ועוד הייתי צריך להחזיר... אולם כיון שהחלטתי לבטוח בה' וללכת ללמוד עם הילד – הישועה באה במלא יופיה ועצמתה.

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות



"וירא יעקב מאד ויצר לו" (ל"ב, ז).

מפרש רש"י: "וירא" שמא יהרג בעצמו, "ויצר לו" שמא יהרוג הוא אחרים.

מקשים המפרשים: מדוע היה יעקב אבינו ירא שמא יהרוג אחרים – והרי הלכה מפורשת היא "הבא להורגך השכם להורגו"?

אלא יש להסביר את הדבר ע"פ משל: למלך אחד היה יועץ סתרים שהיה חוזה בכוכבים. בקי גדול היה האיש בחכמה זו, והמלך העריך אותו מאד, קרבו והעשירו עושר גדול.

נתקנאו שרי המלך באיש ובעושרו והוציאו דיבתו רעה אל המלך, כאילו הוא מורד במלכות. קרא המלך את היועץ שיבוא אליו בבהילות, אולם לא גילה לו דבר בשל מה נקרא לבוא אל המלך.

כאשר בא, אמר לו המלך – ראה נא בכוכבים והגד לי מתי הוא יום מותך?...

נבהל האיש מאד והבין כי אין המלך עמו כתמוזל שלשום, וכפי הנראה, כועס עליו המלך ומבקש להענישו קשות, על כן עשה עצמו כאילו הוא מביט בכוכבים, ומפעם לפעם, אף רשם דברים שונים בפנקסו.

אדוני המלך – אמר היועץ לבסוף, כשפניו קודרות – רואה אני בכוכבים, כי יום מותי הוא יום אחד לפני מות המלך...

נבהל המלך מאד מדברי היועץ, על כן, מיהר לחרוץ את גזר דינו לחיים, ואף מינה משמר מיוחד מבחירי משמר המלך שישמרו את היועץ וילוו אותו לכל מקום לבל יאונה לו כל רע, חלילה...

כן הוא גם הנמשל, בגמרא מסכת סוטה (דף י"ג) מובא: כי רבקה התנבאה שיעקב ועשו ימותו באותו היום, וכמו שנאמר: "למה אשכל גם שניכם יום אחד", על כן חשש יעקב שמא יהרוג את עשו ותתקיים נבואתה של אמו...

"ויותר יעקב לבדו וגו'" (ל"ב, כ"ה).

מפרש רש"י שיעקב אבינו שכח פכים קטנים וחזר עליהם לקחתם. מדוע מותר היה ליעקב אבינו להסתכן בשביל דבר כה פעוט?

שאל רבי משה סופר, בעל ה"חתם סופר".

אלא – תירץ ה"חתם סופר" – יעקב אבינו היה איש אמת, וכמו שנאמר: "תתן אמת ליעקב", המילה "אמת" בצירוף המילה "פך" מניינם 541 ובגימטריה "ישראל"!

דבר זה ביקש יעקב אבינו לתקן באותו מקום, לכן שב לקחת את אותם "פכים קטנים".

עניין נשגב זה ביקש שרו של עשו למונע ממנו ולכן נאבק עמו עד עלות השחר, וכאשר ראה שלא יכול לו, נגע שרו של עשו בכף ירך יעקב "ותקע כף ירך יעקב", דהיינו, המלאך הוציא את ה"כף" שמניינה כמניין "פך" ממקומה...

ומכל מקום – סיים ה"חתם סופר" – יעקב אבינו ניצח ולא הסכים לשלח את המלאך עד שברכו ואמר: "לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל!"

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים



מתחת למסיכה

בהמשך לנכתב בגליון קודם, נחלק את המדד והפלט הפנימיים, שבהם נוכל לבדוק

האם מדובר בחיסרון או ביתרון, לשלושה היבטים: השקעה אישית - התבוננות פנימית כמה עמל ועבודת מידות השקענו כדי להגיע לדרגה הגבוהה הזו; לביטחון, לענווה, לווייתור, לחסד... מדובר במידות שכדי לזכות בהן צריך להקדיז דם!

רבי ישראל סלנטר ז"ע היה אומר שקל לסיים את הש"ס כולו מאשר לעקור מידה רעה אחת! האם באמת עמלנו כל כך עד שהגענו ליעד?

'בעל מידות' הכונה שהוא 'בעלים' על המידות! ברצותו הוא מתגבר וברצותו הוא נכשל, זהו אדם בוחר... יש לו שתי אפשרויות, והוא בוחר באחת מהן. לדוגמה: אני יכול להחליט שאני רוצה לסייע לאדם מסיים, ובו זמנית אין לי שום בעיה לסרב לו. אם החלטתי להתגבר וסייעתי לו בדבר - סימן הוא שאני בעל חסד! אבל אם אין לי אומץ להגיד 'לא', ורק מחוסר ברירה ומאי נעימות אני מסייע, מוותר, מלווה וכו' - סימן שאיני בעל חסד אדם חלש. חוויה פנימית - אם נרצה מדד נוסף לחוש מניין נובעת ההתנהלות, נבדוק כבנות מהי החוויה

הפנימית שלנו אחרי המעשה. האם אנו מלאים תחושה נעימה של נדיבות ועשייה, או נותרים בתחושת ניצול וחוסר אונים? אם החוויה אינה נעימה, אם מעשה של עזרה, נתינה או חסד מלווה בתחושה שלילית כמו מרמור - בהכרח מדובר בכיסוי המחפה על חולשה... רבותי, לא קל ולא נחמד לגלות זאת על עצמנו, אבל נוראי בהרבה לחיות כך כל החיים!

אביא דוגמאות מגדולי האומה הישראלית, שבהן אנחנו רואים את הבעלות שלהם על המידות ואת היותם בעלי בחירה. אברהם אבינו הוא סמל מידת החסד, מכניס אורחים בקנה מידה עולמי. אבל ברגע שצריך להציל את לוט - אין לו שום קושי לצאת למלחמה! הוא אינו בעל חסד הנובע מחולשה, הוא בעלים על החסד.

יצחק אבינו, סמל הגבורה, מוותר פעם אחר פעם לעבדי אבימלך. הם גונבים לו בארות, והוא מנציח את המריבה בשם על הבאר וממשיך הלאה... היכן מידת הגבורה?! תילחם, הבאר שלך? לא! יצחק אבינו הוא בעלים על הגבורה, וכשהוא הבין שכעת צריך לוותר, הוא מוותר. אפשר להביא עוד ועוד דוגמאות, אבל די במה שהבאנו. זהות עצמית בפעולה מה העבודה המומלצת לנו? נסכם בשני שלבים: בשלב ראשון: לגלות את האמת ולקלף את המסכה. די בעובדה שנפסיק להזין את השקר כדי שהוא יעלם. הרי שקר - אין לו רגליים מעצמו, אם לא נתחזק אותו הוא ימוג. בשלב שני: ננסה לטפל בשורש, ולהבין ממה אנחנו פוחדים כל כך, עד שהתרגלנו לחיות בזהות בדויה. למה איננו מסוגלים להיות נאמנים לעצמנו?